

Motion till riksdagen 2009/10:Ju362

av **Chatrine Pålsson Ahlgren (kd)**

Pepparsprej

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ändra i lagtexten så att pepparsprej inte likställs med skjutvapen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagen för innehav av pepparsprej eller annan lämplig skyddssprej blir mindre restriktiv för våldsutsatta kvinnor.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att principen ska vara den att den kvinna som blivit våldsutsatt själv ska få välja om hon vill inneha pepparsprej.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bra utbildning bör ges till kvinnor som fått tillstånd om hur och när pepparsprej får användas och är lämpligt att använda.

Motivering

Våld mot kvinnor är ett stort, allvarligt och ofta dolt problem. Fortfarande är det vanligt att skulden för våldet läggs på kvinnan själv på grund av hennes beteende, klädsel eller kroppsspråk. En kultur där ett förråat, sexualiserat och nedsättande språkbruk på många håll har accepterats ger signaler om att kvinnor har ett lägre värde än män. När kvinnor i domstolar får frågor om klädsel och bakgrund då en förövare ska fällas för övergrepp sprids känslan av att övergreppet är kvinnans ansvar.

Så kallat hedersrelaterat våld diskuteras sällan och är tabubelagt. Ordval har varit mer diskuterat än själva problemet att familjemedlemmar, oftast kvinnor, berövats livet för att de valt en livsstil som inte överensstämmer med familjens traditioner. Flera fall av hedersrelaterat våld visar att kunskapen kring detta är begränsad. Det är därför mycket positivt att regeringen har påbörjat ett gediget arbete mot hedersrelaterat våld.

Fel! Okänt namn på

Alla kvinnor som varit utsatta för våld eller sexuella övergrepp bör ha rätt att inneha pepparsprej, vilket skulle bidra till en tryggare vardag för dem. Detta kräver en ändring i vapenlagen, och förslag på en sådan ändring bör en utredning ge snarast. Utsatta kvinnor kan idag få tillstånd enligt vapenlagen att inneha skyddssprej av någon form, antingen tårgas eller pepparsprej. Under 2001 och 2002 utfärdades tolv sådana tillstånd fördelade på fem av landets totalt 21 polismyndigheter. Sedan 2004 används pepparsprej i form av OC-sprej som hjälpmedel i polisverksamheten. Detta har lett till att polisinspåraren har blivit säkrare och att poliserna upplever ökad trygghet. Framför allt kvinnliga poliser har gett uttryck för detta och att tillgång till pepparsprej till viss del eliminerat den skillnad som ofta finns i fysik mellan manlig gärningsman och kvinnlig polis. Kritik och anmälningar har förekommit mot poliser på grund av oaktsamt användande av OC-sprej. Det är självklart att pepparsprej ska användas med försiktighet och som en sista åtgärd, och det får också poliser utbildning i. De fall av oaktsamhet som framkommit legitimerar inte att gå tillbaka till en ordning där pepparsprej inte ska användas som hjälpmedel av poliser.

Pepparsprej likställs i vapenlagen (1996:67) med skjutvapen. I vapenlagen 1 kap. 3 § punkt e står det: "Vad som sägs om skjutvapen gäller också tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförbara anordningar." Rätten att inneha pepparsprej och andra skyddssprejer är reglerat i vapenförordningen (1996:70). I vapenförordningen 2 kap. 5 § 3 står det att behov att inneha skyddssprej endast kan komma ifråga om "tjänst eller annan särskild omständighet som medför ett synnerligt behov av anordningen för personligt skydd".

Tillståndsgivningen är enligt Rikspolisstyrelsen mycket restriktiv, vilket blir extra tydligt med tanke på att skyddssprej likställs med skjutvapen. Man kan naturligtvis ifrågasätta huruvida pepparsprej ska likställas med andra vapen då man med skjutvapen lätt kan ta en människas liv medan man med pepparsprej istället tillfälligt reducerar en annan människas funktionsförmåga men inte ger bestående biverkningar.

Utfärdande av tillstånd att inneha pepparsprej eller annan skyddssprej är uppenbart en sista utväg för att hjälpa en våldsutsatt kvinna. Rikspolisstyrelsen skriver i ett yttrande att ökat skalskydd runt den hotade kvinnans bostad, trygghetsväska, besöksförbud, spärrmarkering, kvarskrivning och byte av identitet i de flesta fall kan vara lämpliga åtgärder att vidta. När någon av dessa åtgärder inte anses tillräcklig eller ändamålsenlig kan skyddssprej i form av OC-sprej vara ett komplement.

Det ska alltså mycket till för att en kvinna ska få tillstånd att inneha skyddssprej. Att byta en kvinnas identitet ska alltså prövas först och det oavsett vad den enskilda kvinnan själv önskar. Denna praxis kan verkligen ifrågasättas. Principen borde vara att fråga kvinnan vad hon själv önskar i den situation hon befinner sig. Önskar kvinnan pepparsprej för att hon upplever att det ökar hennes trygghet bör tillstånd att inneha det utfärdas.

Brottsofferperspektivet ska alltid stå i centrum. Alltför ofta glöms brottsoffret bort och diskussionen tar ofta sin utgångspunkt i gärningsmannen. Vi får aldrig glömma bort de kvinnor som lever i ständig skräck för att bli över-

Fel! Okänt namn på

fallna. Övergrepp kan ske både i och utanför hemmet, och många kvinnor känner sig inte ens säkra i sina egna hem trots att besöksförbud har utfärdats. Det är ett oerhört ingrepp i integriteten att leva under skyddad identitet, men det är ibland det enda som kvarstår för att möjliggöra ett så tryggt och skyddat liv som möjligt.

Man måste ifrågasätta om besöksförbud är det enda som kan användas mot en man som efter avtjänat fängelsestraff har extremt stor riskfaktor att återfalla i nytt partnervåld. Ska personen få röra sig fritt utan någon som helst kontroll i form av exempelvis fotboja? Siktet måste vara inställt på att skydda brottsoffret, i det här fallet kvinnan, från fortsatta övergrepp.

Kvinnor som har varit utsatta för våld bör själva få välja vilka åtgärder som ska sättas in för att göra deras vardag tryggare. Vapenlagen bör skilja på skjutvapen och skyddssprej eftersom de inte går att likställa och lagen måste vara skriven så att den tolkas som att våldsutsatta kvinnor ska ha rätt att inneha pepparsprej om de själva önskar. Självklart ska utbildning om hur och när pepparsprej ska och får användas ges, precis som det gör idag när tillstånd utfärdas.

Stockholm den 5 oktober 2009

Chatine Pålsson Ahlgren (kd)